

О. КУЗИШИН

Леся Храплива

НАЙБІЛЬШИЙ ДАРУНОК

Свято — Миколаївська сценка

М Ю Н Х Е Н 1 9 5 6

Дитяча бібліотека

Леся Храплива

НАЙБІЛЬШИЙ ДАРУНОК

*Свято — Миколаївська сценка
в 6 відслонах*

м ю н х е н 1 9 5 6

ДІЙОВІ ОСОБИ

Святий Миколай

Івась — Янголик гуцулик

Бабуся Київська

Місяць 1 Янгол

Зірка 2 Янгол

Білка 3 Янгол

Відьма 4 Янгол

Чортик 5 Янгол

Малий Янголик

Жінка-гетьманша

Жінка в лахмітті

Дівчина в вінку

Янголи (всіх найменше 6), Зірки (всіх найменше 4), хмарки (всіх найменше 4).

Ті самі особи, що грають роллю янголів, можуть в інших відслонах грати також ролі Зірок і Хмарок.

Видано накладом Петра Пашника

Кооперативна Друкарня «ЦІЦЕРО» Мюнхен 8, Цепелінштрассе 67

І. ВІДСЛОНА

За сценою чути пісню «Місяцю ясний» (із оперети «Запорожець за Дунаєм»). Синяве світло; перед завісу вибігають ЗІРКИ, танцюють, опісля почули щось та нараз розбігаються. Перед завісу впливає маєстатично МІСЯЦЬ. З другого боку вбігає ЗІРКА.

ЗІРКА: *(Кланяється)* Добрий вечір тобі, Місяченьку!

МІСЯЦЬ: Доброго здоров'я, Зірньо! А що там нового чувати та видати?

ЗІРКА: Та хіба ж мені це знати, Місяченьку? Я тільки те й роблю, що сиджу в небесній стаєнці та розчісую хмаркам кучері золотим гребінцем. А це ти виводиш їх щоночі пастися, то й багато чого можеш побачити!

МІСЯЦЬ: *(Виправдується)* Та що його й побачиш! Все сині та сині небесні полонини та й більше нічого... Стільки й розваги, що часом заграю у срібну сопілку з нудьги...

ЗІРКА: Ото й то є, Місяченьку! Ти вже не вимовляйся, бо ціле небо знає, що твоя срібна сопілка не проста собі, а чарівна! Коли тільки глянеш крізь неї, побачиш усе: і що діється на небі, і що на землі! Хіба ж не правда?

МІСЯЦЬ: *(Заклопотано)* Та воно тее... правда... Звичайно, що правда!

ЗІРКА: Ну, так поглянь, що там на небі та на землі діється та скажи мені, бо я страх цікава! Це ж не буденний час тепер, а наближається празник святого Отця Миколая. На землі рух, на небі — вже й не казати, а ти сиди у стаєнці та чеши хмаркам кучері! І то ще тепер вони стали такі холодні, снігові, що аж руки мені від них ломить! Бррр... *(Здріпається від холоду)*.

МІСЯЦЬ: Та я тее... Чому б то й ні?... Тільки не розкажуй нікому про мою чарівну сопілку, а то ще всі зорі та планети позбігаються до мене та повстане заколот у всесвіті!

ЗІРКА: Не скажу, нікому не скажу, ось тобі мое зоряне слово! Тільки кажи, кажи вже раз Місяченьку-голубоньку!

МІСЯЦЬ: *(Глядить вгору крізь сопілку)* Ну звичайно... На небі рух... А в хоробах Святого Миколи стільки янголів, що й не розберешся... Ага, вже знаю... Ось там янголи в білих запасах якраз виймають із небесної печі бульки та медяники для дітей... Добрі, солодкі... Ой, запах від них здається, аж тут доходить... *(Гладить себе по животу)* А...ааа!

ЗІРКА: *(Нетерпеливо)* Ну, а що ще?

МІСЯЦЬ: А там янголята розсипають у мішечки яблука, цукорки, горіхи... *(Спускає сопілку від ока)* Ні, далєбі не можу! Аж слинка тече!

ЗІРКА: Ой, Місяцю говори, говори даліше!

МІСЯЦЬ: (*Нерадо*) Ну добре, тільки вже не про ласощі! (*Знову глядит*) Там знов лежать цілі стирти забавок: ляльки, ведмеді, коники, м'ячки... А що це там янголи видумують? Ага, вже розумію! Вони купують кожну забавку в золотій мидниці з radoщами!. Розумні які! Це тому діти так радіють кожною забавкою від Святого Миколи!

ЗІРКА: (*Захоплено*) Даліше, даліше!

МІСЯЦЬ: А там ось накладена ціла гора книжок... Два янголи беруть одну за одною та насипають поміж сторінки мудроців... Золотого порошку мудроців... Це, щоб діти читали книжечки та ставали щораз-то мудріші...

ЗІРКА: Ой, як чудово!

МІСЯЦЬ: Пожди, а там щось таке, що ніяк не второпаю... І побачити годі... Так стовпилися янголи, що й не розбереш... І сам святий Микола щось їм там пояснює... От біда, що крізь мою сопілку побачиш, але таки не почувеш...

ЗІРКА: Що, що такого?

МІСЯЦЬ: Ну, нарешті хоч трохи розступилися! Там стоїть скринька, вся окована золотом... Але, на жаль, замкнена... Цікаво, що там може бути... Мабуть щось особливо дороге! (*Мовчанка*) А ось тепер святий Микола призначає янголам, що кому нести... Ось вже святий Петро і відчиняє небесні брами... Якраз янголи виходять із них... Один за одним... А золоту скриньку несе найменший із янголів... Але він ще без крил...

ЗІРКА: А то ж чому?

МІСЯЦЬ: Мабуть щолиш недавно прийшов із землі на небо... Аж погинається бідолаха під тягарем скриньки... Ну, а Куцохвостого з різгами теж не бракує...

ЗІРКА: А святий Микола? Хіба ж він не йде?

МІСЯЦЬ: Іде, іде, тільки пізніше! Тож ще ціла доба до Його свята... Покищо янголи ховають всі дарунки у печері в лісі, а завтра Святий зійде на землю та порозносить їх дітям...

ЗІРКА: Що ти кажеш, Місяченьку?

МІСЯЦЬ: Та те, що правда... Та не час нам баритися. Мені треба янголам просвітити дорогу, а ти, небого, біжи у свою стаєнку та держи добре хмарки, щоб бува їм дороги не заступили!

ЗІРКА: (*Швидко*) Добре вже біжу! Я вже побігла! Спасибі тобі Срібнолицій!

Вибігає. МІСЯЦЬ засвічує ліхтарню, стає з нею в кутку сцени. Один за одним проходять ЯНГОЛИ, у стилізованих українських сорочках. Кожний несе в руках мішок із дарунками. Передостанній іде малий

ЯНГОЛІК-гуцулик, без крил, несе золоту скриньку. За ним ЧОРТИК — ледве двигає оберемок різок та жмуть «коміксів». Вони йому раз-по-раз розсипаються, він їх збирає, лютує, вимахує кулаками, гарчить, вкінці поскладав все разом, зв'язав шнурком, прив'язав собі до хвоста та врадуваний «виїздить» зі сцени.

Пісня ЯНГОЛІВ, на мелодію весільної народньої пісні. Її починають співати, проходячи перед заслоною, кінчають вже на сцені:

Місяцю, срібній роженьку,	Ідемо з понад хмари,
Світи нам на доріженьку,	Несемо дітям дари,
Щоби ми не зблудили,	Щоб усі добрі діти,
Дарунків не згубили!	Могли в цей день радіти!

(ЯНГОЛІИ повагом проходять перед завісою. Коли пройшли, і ЧОРТИК теж, МІСЯЦЬ гасить ліхтарню та виходить за ними.)

Завіса

II. ВІДСЛОНА

Завіса підноситься. Ліс зимою. На дальшому пляні сцени — велика скала із печерою, що до неї ведуть важкі ковані ворота. ЯНГОЛІИ входять, кінчаючи свою пісню. ПЕРШИЙ ЯНГОЛІ стукає тричі у ворота. Вони самі відчиняються. Туди входять всі ЯНГОЛІИ та ЧОРТИК. Коли за ними замкнулися ворота, на сцену вискакує БІЛКА. Стрибає — танцює та співає:

Із гілки на гілку	Ви певно зі мною
Я Білка мала,	В таночок пішли б;
Стрибаю, пустую,	Із гілки на гілку
Не вчиню вам зла!	Легенько лиш: стриб!

(З розмаху вискочила на пень великого дерева, де її хатка-дупло. БІЛКА залазить у нього, примощується, виглядає та говорить):

Ой, кругом така зима!
Всюди сніг, квіток нема...
Тож мені в тепленькій хаті
Буде любо спати, спа-а-а-ати...

(Позіхає при останніх словах, закриваючи лапкою ротик, Засипляє. Нараз за воротами — гармідер, борсання. Хтось кричить, хтось грозить, хтось пищить. Відчиняються ворота, з них один за одним хтось викидає «комікси» а за ними з розгоном «вилітає» і ЧОРТИК. Упав на землю, дуже вдарився. Сідає та плаче, завиваючи дико. У печері знову все стихає. Нараз в лісі кричить сова, криче ворона. На мітлі в'їжджає ВІДЬМА. Вона погана та страшна. На спідниці декілька великих червоних п'ятикутних зірок.)

ВІДЬМА: А хто це тут так вис, мов вітер у комині?
ЧОРТИК: (Хлипає) Це я, тіточко, Чортик Антипко! (Підтягає носом).

ВІДЬМА: А, так було зразу й казати! То чого ж це ти тут заводити?

ЧОРТИК: Бо-бо-бо мене янголи викинули з печері...

- ВІДЬМА: Бо я все кажу, що це не чортяче діло в небі за попихача служити! А за що ж вони тебе викинули?
- ЧОРТИК: Бо-бо-бо я хотів додати до дарунків ще трохи коміксів...
- ВІДЬМА: (*Порожус кулаком в сторону печери*) Уж, погані! Та ти не плач, не плач! Я дам тобі таку гарну, червону зірку! Просто з Кремля! (*Подає йому зірку зі своєї спідниці*). ЧОРТИК цю зірку обнюхує, облизує, воркоче щось до себе, врешті причіпляє її собі на груди та з радости аж стає на руках).
- ВІДЬМА: (*Обтирає піт з лица*) О, ти вже повеселішав! А що бідна тітка ледве жива з втоми, то тобі й не лихо! Хіба ж легко перелетіти за одну ніч з самої Москви аж тут, в Україну.
- ЧОРТИК: (*Ніби співчутливо*) А чого ж ти туди літала? Було не летіти...
- ВІДЬМА: (*Лютю*) Ото, не летіти! Таж відомо, що всяка нечиста сила мусить час до часу літати туди, щоб іді набратися! (*Перекирвляється*) „Не летіти“!
- ЧОРТИК: Та не сердься, тіточко! Радше поможи мені помститися на янголах, що мене викинули з печери! Разом із коміксами!
- ВІДЬМА: (*Радо*) О, це друге діло! До такої роботи я ніяк і ніколи не втомлена! Тільки ти вже скажи, що то такого їм вчинити б, щоб нас добре попам'ятали!?
- ЧОРТИК: (*Ходить по сцені та думає, приклавши палець до чола*. *Нараз*) О, вже знаю! Ми їм вкрадемо та заховаємо Найбільший Дарунок. А то будуть за ним розбиватися!
- ВІДЬМА: А який же той Найбільший Дарунок?
- ЧОРТИК: Я не знаю! (*Таємничо*) І ніхто не знає! Його спалили янголи в великій таємниці! Але носяться з ним, мов із писаною торбою, то певно будуть дуже люті, коли його не знайдуть.
- ВІДЬМА: (*Затирає руки*) Ото добре! Ну, так берися до діла, а я вже так цей дарунок зачарую, що ніхто його не знайде! (*Сміється злорадно*) Ха-ха-ха!
- ЧОРТИК: Хі-хі-хі! (*Перевертає на радіощах „козли“*) Псст! Ось якраз янголи збираються виходити! Сховайтеся, тіточко, а я підложу кілок під ворота, щоб не зовсім замкнулися, а то все пропаде!
- (ВІДЬМА тричі обкручується та зникає. ЧОРТИК ховається за ворота, так, що ЯНГОЛИ, виходячи із воріт за сцену, його не помічають. Тільки, відчиняючи ворота, штовхнули його ними в голову. Все ж таки він успів підкласти кілок, так, що ворота не зовсім замикаються. Коли ЯНГОЛИ пройшли, ВІДЬМА підкрадається обережно).
- ВІДЬМА: Ну?

ЧОРТИК: (Лютю) Таке ну, що трохи не вбили мене! (Хапається за голову) Геть лівий ріг оббили!

ВІДЬМА: То маєш ще правий! А ти ось краще біжи та діставай скриньку, поки янголи повернуться! (ЧОРТИК, викривляючи лице, йде у печеру. Тоді ж БІЛКА збудилася, прилядається всьому зі своєю дулла. ВІДЬМА обмахується мітлою, немов віяльцем):

Фу, якже я втомилася!

ЧОРТИК: (З печери) Ой, тіточко, рятуйте!

ВІДЬМА: (Сердито) Але ж ти нездара! Геть зледащів уже! (Перекривляється) „Порятуй! Поможі!“ а цур тобі!

ЧОРТИК: (Виходить із печері, двигає золоту скриньку) Ой, рятуйте: пече!

ВІДЬМА: Яке там вже „пече“! (Хоче йому допомогти, але коли торкнулася скриньки, крикує нараз) Ай, ай! Моя рука! (Відскакує, дує на руку)

ЧОРТИК: (Кидає скриньку на землю) А на мене так гримаете! Я ж геть вже обпік собі руки цим краденим! (Дує на руки) Хоч що кажіть — даліше не несу!

ВІДЬМА: Та й цього досить! Я можу її і тут зачарувати! (Робить таємничі рухи над скринькою):

Вуж із совою,

Кіт зі змією;

Розступися, земле;

Під скринькою цею!

(Кричить сова, кряче ворон, скринька западається з шумом під землю.)

Не попаде більше

Нікому у руки:

Відчарує тільки

Золота шабляка!

(Виє вовк у лісі)

ЧОРТИК: (Облесно) Як ви це гарно робите, тіточко!

ВІДЬМА: (Хвалиться) А ти що думав? Я своє діло знаю!

ЧОРТИК: Тільки що це за така шабляка?

ВІДЬМА: Тихо, дурню! Хіба ж не знаєш, що є на світі така шабляка, що всім нашим чарам може покласти край!

ЧОРТИК: (Шкрябається в потилицю) Ов, це не добре! А де ж ця шабляка?

ВІДЬМА: (Нахилиється йому до уха) У Печерах, у тисячлітньої Бабусі Київської. Та цю шабляку може здобути лиш той, хто не янгол, та й не людина. Тож нема нам чого журитися! Ха-ха-ха!

ЧОРТИК: Хі-хі-хі! (Нараз БІЛКА кидає у ВІДЬМУ прилорщуноріхів)

ВІДЬМА: А це що знов таке? (Оглядається. БІЛКА сховалася) А щоб тобі здоров'я не було! (Грозить у сторону дерева) Ну ходи, Антипку, відпровадь хоч тіточку до

дому, дам тобі за те смажену ніжку з лилика з сосом з гнилих яєць!

ЧОРТИК: Вдячний вам, тіточко, та мені ніколи! Мушу що сил гонитися тепер на небо, а то ще янголи помітять, що мене нема! Та й цікаво буде поглянути, як то вони будуть за своїм Дарунком побиватися! А то буде весело! *(Плеще в долоні, вискакує зі сцени)*

Завіса

ІІІ. ВІДСЛОНА

Ця сама картина, що в попередній відслоні. Ворота печери стоять на розтвір. Біля них св. Миколай. Янголи поспішно виносять дарунки з печери та складають їх на сани, що їх лиш частину видно на сцені. **ЧОРТИК** крутиться їм попід руки, підставляє їм ноги, його весь час проганяють. Викрадає медяники. Його зловили та накрутили уха.

Коли **ЯНГОЛИК-ГУЦУЛИК** проходить попри **СВЯТОГО МИКОЛАЯ**, той рукою прикликає його до себе.

СВ. МИКОЛАЙ: Ходи сюди, сину!

ГУЦУЛИК: Як скажете, Отче! *(Підходить)*

СВ. МИКОЛАЙ: Щось я тебе досі не бачив поміж моїми янголами. Та й крил ще не маєш. Ти мабуть недавно з землі прибув?

ГУЦУЛИК: Недавно, Отче Преподобний; що лиш вчора!

СВ. МИКОЛАЙ: А з якої ти землі будеш, сину, та як тебе звати?

ГУЦУЛИК: Звуть мене Івасем, а сам я таки з цієї землі — з України. З села Ямної...

СВ. МИКОЛАЙ: *(Гладить його по голові)* Так я і думав. Багато в нас янголів з України, бо добрий це народ, то й приймає їх Господь милосердний до Себе! Тобі б ще жити та жити було!

ІВАСЬ: Я допомагав українським повстанцям у Карпатах, Отче. Носив накази, переказував вістки, а часто й сам ішов розвідувати, що большевики продумують. Так і останнього разу ніс я листа, та большевики вислідили мене і вбили. Того й жаль мені, Отче, що листа не доніс! У ньому були важні вістки для нашого командира... *(Показує листа Св. МИКОЛАЄВИ, плаче)*

СВ. МИКОЛАЙ: Добре в тебе серце, дитино, що не життя свого молодого жалуєш, а того, що обов'язку свого не зміг виконати. Знаю я українців — всі вони такі! Та не журися — може вдасться тобі ще якось його передати!

(Нараз у печері заколот. Вибіпають перелякані ЯНГОЛИ)

1. **ЯНГОЛ:** Отче, Отче!

2. Я Н Г О Л: Рятуйте; горе!

3. Я Н Г О Л: Це й страшно подумати!

Ч О Р Т И К: (*Перекривляється, пересадно ломить руки*) Страшно й подумати!

4. Я Н Г О Л: І що ж тепер буде?

СВ. М И К О Л А Й: Що ж трапилося?

1. Я Н Г О Л: Отче! Не має нашого Найбільшого Дарунка!

2. Я Н Г О Л: Того, що для всіх українських дітей!

СВ. М И К О Л А Й: (*Суворо*) Як, не має?

3. Я Н Г О Л: Ми ж поклали його в заглибині, як ти нам казав!

4. Я Н Г О Л: А тепер його немає ні в заглибині, ні нігде в печері... (*ЯНГОЛИ закривають лиця руками в смутку*)

СВ. М И К О Л А Й: Цей найбільший дарунок я дістав від самого Господа Бога для українських дітей. Він не може пропасти! Та ми всі мусимо їхати, щоб поспіти на час на землю до дітей. Тільки один із вас, янголів, залишиться, шукати золоті скриньки із Найбільшим Дарунком. Це моя воля!

І В А С Ь: (*Вибіпає перед інших янголів*) Отче Преподобний! Дозвольте мені піти шукати! Це ж для українських дітей! А може дорогою і листа доручу командирові? Дозвольте ж, Отче! (*Простягає благальні руки*).

Ч О Р Т И К: (*Вискакує*) Отче, якже він може йти шукати, коли він ще не правдивий янгол? У нього ж ще не має крил! Чи не краще вислати якогось старшого правдивого янгола?

СВ. М И К О Л А Й: Мовчи, сатано! (*Стукає патерицею*) Кожному відомо, що янгол мусить пройти свою Велику Пробу, щоб дістати крила. Іди, Івасю! Нехай це буде твоя Велика Проба. А коли принесеш щасливо золоту скриньку, то й дістанеш крила.

І В А С Ь: (*Цілує в руку Св. Миколся*) Дякую вам, Отченьку!

СВ. М И К О Л А Й: Іди з Богом, сину!

Ч О Р Т И К: Отче, а може я з ним піду? Все в двійку веселіше буде!

СВ. М И К О Л А Й: (*Суворо*) Тебе нам треба, щоб роздавав нечемним дітям різги! Нікуди не підеш від нас!

Ч О Р Т И К: (*Вдає, що плаче*) Бе-е-е-е! Я ж так хотів допомогти Івасеві...

СВ. М И К О Л А Й: Досить цієї базіканини! Пора нам у дорогу, бо діти вже давно дожидають.

(Повагом всі виходять. ІВАСЬ остається. Уважно оглядає печеру та скалу, обстукує, міркує. Нараз чути ожкання. На сцену ледве вилазить на милицях БІЛКА. Голова в неї перев'язана).

І В А С Ь: (*Здивовано*) А що ж це таке?

Б І Л К А: (*Жалісливо*) Ой, допоможіть мені, допоможіть, бо гину!

- І В А С Ь: Аж тепер пізнав! Та це ж звичайна білочка! А хто ж тебе, небого, так потурбував?
- Б І Л К А: (*Хапається за бік*) Ой... прокляла мене вчора відьма погана... Ай, болить!.. Щоб я здоров'я не мала... Ай-ай-ай! Як крутить! За те, що я в неї горішком жбурнула... Ойойой!
- І В А С Ь: Малий я ще янгол, ще й крил не маю, але вже й так маю силу, щоб хоч бідну звірину з біди визволити!
(Торкається БІЛКИ, та простується, відкидає милиці, зриває хустину з голови та починає скакати по сцені):
Гоп-гура! Гоп-гоп, гура!	Різні жарти показати,
Знов буду здорова я!	Зараз можу я!
То скакати, то стрибати,	Гоп-гура! Гоп-гоп, гура!
- (*Нараз припала собі щось, стала*). Але ж розумна я! Скачу тут, радію, а не подумала, якби тобі віддячитися! Зараз я ось тобі горішків принесу: і ліскових, і волоських, ще й медку у дядька Ведмедя дістану!
- І В А С Ь: Спасибі тобі, Білочко, та за добре діло заплати не приймають! А ти ось краще розкажи, чого ти це жбурляла у Відьму горішком?
- Б І Л К А: Ну, а як же не жбурляти? Коли вона така погана — фу! Вчора на спілку з чортом вкрала з цієї печери Найбільший Дарунок, що його янголи несли українським дітям!
- І В А С Ь: (*Зацікавлено*) Найбільший Дарунок, кажеш?
- Б І Л К А: А якже ж! Ще й нахвалювалися, ще й насмівалися, як то десь янголи будуть за ним побиватися! Так я не втерпіла і кинула в відьму горішком!
- І В А С Ь: Білко, ти й не знаєш, яку прислугу мені вчинила, що про це розказала! Я саме й шукаю цього дарунку! Та скажи будь ласка, чи знаєш ти, де його заховали?
- Б І Л К А: Отут таки, перед скалою!
- І В А С Ь: Де? (*Розглядає пильно куці кругом*)
- Б І Л К А: О ні, так не знайдеш! Вони її так зачарували, що під землю провалилася.
- І В А С Ь: (*Посумнів*) І якже її дістати?
- Б І Л К А: Пожди! Вони казали, що є на світі така золота шаблюка, що у Бабусі Київської. І тільки вона може перебороти відьомські чари. Та її дістати може лиш той, хто не янгол, та не людина...
- І В А С Ь: Оце саме я й є! Треба отже мені зараз поспішати у Київ до Бабусі.
- Б І Л К А: Ой, візьми мене зі собою! Коли тут остануся, відьма мені знов ще якої біди наробить! А я в дорозі може тобі пригоджуся!

І В А С Ь: Гаразд, підемо разом! А дорогою може й листа передам моему командирові!

(Веруться за руки, відходять. На сцену вбігають з противних боків ЧОРТИК та ВІДЬМА, з таким розгоном, що аж стукнулися головами).

ЧОРТИК: Відьомко, тіточко кохана!

ВІДЬМА: Чорте ти якийсь! Геть рогами поколов! Чого ж це ти так гнався?

ЧОРТИК: Та ледве на силу з тої янгольської компанії вдерся! Хотів тобі сказати: біда нам!

ВІДЬМА: Ну, яка біда?

ЧОРТИК: А така, що Святий Микола післяв янгола-не-янгола, людину-не-людину шукати Найбільшого Дарунку.

ВІДЬМА: Ха-ха-ха! Довіку шукатиме! Таж він не знає нічого ні про шаблюку, ні про Бабусю Київську!

ЧОРТИК: Ото й біда! Пам'ятаєш, як Білка тебе горіхом бомбардувала? А що, коли вона підслухала нас?

ВІДЬМА: Не знаєш ти тіточки своєї! Таж я її так прокляла, що вона вже десь давно згинула!

ЧОРТИК: Може й так, а ти все таки краще слідкуй за цим янголом, щоб ще біди якої не було!

ВІДЬМА: Ото, зараз я! Я стара, не здужаю, а до того в саму Москву літала! А ти чому б то ні?

ЧОРТИК: Та я мушу зараз же повертатися, дітям різги розносити! А то як повернуся запізно, то ще святий Микола патерицею по спині потягне!

ВІДЬМА: Ах, ти запроданче небесний! Ну йду вже, йду! Але коли ти прийдеш до мене на печі грітися, то мій кіт видряпає тобі очі, щоб ти знав! *(Погрожує кулаком Чортові. Розходяться).*

З а в і с а

IV. ВІДСЛОНА

Перед завісою. Синяве світло. Виходить МІСЯЦЬ на підвищення, глядить вниз крізь сопілку. Вбігає схвильована ЗІРКА.

ЗІРКА: Здоров, Місяцю ясний!

МІСЯЦЬ: *(Не глядить навіть на неї)* Доброго вечора, Зіронецько!

ЗІРКА: Чув!?

МІСЯЦЬ: Та хіба ж можна було не чути, коли ціле небо про це гуде? Ось якраз я і гляджу на землю.

ЗІРКА: Ну і що там бачиш?

МІСЯЦЬ: Пожди, зараз скажу! Ще й сам не знаю... Ага — ось Івась! Іде густим лісом, а за ним Білочка підскакує. Та куди це він іде? Ось схиляється над якимсь каменем... Ось і зник під землею...

ЗІРКА: *(Злякалася)* Ой, лишечко!

МІСЯЦЬ: Пожди ось, хай лиш переставлю сопілку так, щоб можна було і під землею бачити... Так я і думав! Це землянка... Там пересиджують повстанці зимою... Бачиш, тепер вони сплять...

ЗІРКА: Усі, і стійки в них не має?

МІСЯЦЬ: Звичайно, стійка є, стоїть ось там під деревами. Та вона Івася не може помітити, він же вже янгол! О, бачу: сплять тепер повстанці, а той перший біля входу, це їх командир...

ЗІРКА: *(Заздрісно)* Десь ти все знаєш!

МІСЯЦЬ: О, не раз я світив повстанцям на їх дорогах, то й знаю!

ЗІРКА: Ну, а що, що даліше?

МІСЯЦЬ: Івась виймає листа, того, що мав віддати командирові... Кладе біля нього... Торкнув командира за руку, щоб той пробудився... Тепер Івась вийшов з землянки... Командир пробудився. Побачив листа, дивується... Читає листа... Дає наказ: тривога... О, вже виходять стрільці з землянок... Ціла сотня вже готова... Вирушають в напрямі міста... Це видно такий наказ був у листі...

ЗІРКА: А що з Івасем?

МІСЯЦЬ: Пожди... Ага, ось Івась іде даліше з Білкою... І радіє, що виконав наказ — передав листа!

ЗІРКА: *(Нетерпеливо)* А що даліше?

МІСЯЦЬ: Іде... іде... іде... просто на Київ... Минув вже Карпати... Бреде снігом подільськими ярами... Білочка за ним... Що це? Хіба змілив дорогу?

ЗІРКА: Та засвіти ж йому, місяченьку!

МІСЯЦЬ: Справді, треба б посвітити! *(Засвічує ліхтарню, держить її над головою та даліше глядить у сопілку)*. Так... пристанув... розглянувся... і завернув на добру дорогу.

ЗІРКА: Слава Богу!

МІСЯЦЬ: *(Нараз починає вимахувати ліхтарню)*

ЗІРКА: *(Налякалася)* А що ж це ти тепер робиш?

МІСЯЦЬ: Відьма проклята гонить за Івасем! Це я йому даю знаки, щоб сховався.

ЗІРКА: Ой! Пробі!

МІСЯЦЬ: Ну, нарешті побачив! Заліз у кущі, а Білка скочила на вербу над річкою... Треба мені чимдуж тепер гасити ліхтарню, а ти біжи та випускай свої хмарки зі стайні, щоб закрили всеньке небо! Нехай стане так темно, щоб відьма люта не знайшла Івася! *(Гасить ліхтарню та виходить. ЗІРКА теж вибігає. Через хвилину випливають перед заслону ХМАРКИ та виводять танок.)*

V. ВІДСЛОНА

Печера БАБУСИ КИЇВСЬКОЇ. Збоку в печері темна заглибина. На стіні килим. На ньому золота шаблюка та інша зброя. У кутку ікона під рушником. Перед нею світиться лампадка та свічки. Бабуся, вся в білому (стилізований народній стрій) клячить перед іконою на клячнику.

І В А С Ь: (*До БІЛКИ — БАБУСЯ їх ще не завважила*) Ну, слава Богу, що втікли від поганої відьми!

Б І Л К А: А в мене ще й досі лапки тремтять зі страху!

І В А С Ь: Дяка Місяцеві ясному, що нас остеріг! Та й тобі, Білочко, що мене на своєму хребті то понад річки, то знов лісовим верховіттям переносила!

Б І Л К А: (*Обтирає лобком піт з чола*) Ох, і важка ж була дорога!

І В А С Ь: Та за те ми вже й на місці! Ось бачиш, це мабуть буде Бабуся Київська!

Б А Б У С Я: (*Повагом встає та повертається до них*) Вітаю тебе, Івасю-янголе, у моїй обителі!

І В А С Ь та Б І Л К А: Поклін вам, Бабусю! (*Кланяються в пояс*)

І В А С Ь: Але звідкіля ви це знаєте, що я — Івась Янгол?

Б А Б У С Я: Бабуся Київська багато чого знає! Знаю й те, що прийшов ти до мене по золоту шаблюку, що проганяє всякі чари!

І В А С Ь: Так воно й те правда, Бабусю! Прислав мене святий Микола, щоб я знайшов золоту шаблюку та відчарував нею золоту скриньку з Найбільшим Даром для українських дітей.

Б А Б У С Я: Не жалую я тобі золотої шаблюки, вона ж бо на тебе ждала! Та коли віддавали мені її під опіку твоєї предки, то наказали, щоб давати її лиш такому, що не янгол та не людина...

І В А С Ь: Оце ж і я!

Б А Б У С Я: Знаю, знаю! Та на цьому ще й не кінець! Щоб її дістати, треба розгадати три загадки...

І В А С Ь: Я готовий розгадувати, Бабусю!

Б А Б У С Я: Так гляди ж уважно!

(Підступає до заглибини, простягає руки):

Під звуки тамборів,

Відважна-крилата,

Під шуми стягів —

З далеких степів —

Могутня-завзята,

Прийди... прийди... прийди...

(Чути, як сурми грають «Гей не дивуйтесь». Заглибина розсвічується. В ній стоїть висока жінка у пишному одягу гетьманші. В одній руці молитовник, у другій — малиновий прапор із Архистратигом.)

Б А Б У С Я: (*Показує на неї*) Так хто ж це сину?

І В А С Ь: (*Відразу*) Вгадав! Минула слава Україні! (*Світло в заглибині гасне*)

БАБУСЯ: (*Радо*) Вгадав! Поміг тобі Господь з неба! Тепер і другу відгадати треба!

ІВАСЬ: Я другу відгадати теж готовий!

БАБУСЯ: (*Знов звертається до заглибини*)

В кайданах, у крові,
Терпляча, забута,

Та повік невгнута —
Прийди... прийди... прийди...

(Чути пісню «Ой горе тій чайці». Заглибина розсвічується червоною... Видно жінку у лахмітті, руки в неї у кайданах)

ІВАСЬ: Це моя Батьківщина: сьогодні у кайданах — Україна!
(*Світло гасне*)

БАБУСЯ: (*Втішно*) Вгадав! Ще тільки третя дожидає!

ІВАСЬ: Дозвольте, може і її я розгадаю?

БАБУСЯ: (*Простягає знов руки*)

Тюрма розпалась —
Вільно мають крила...
Встає з руїн

Нова могутня сила,
І очі всіх спрямовані туди...
Прийди... прийди... прийди...

(Заглибина розсвічується ясно. Видно багато одягнену дівчину у вінку з колосся з синьо-жовтим прапором у руках. Чути пісню «Від сього Дону»).

ІВАСЬ: (*Навіть не дає Бабусі часу питати*) О, вже знаю! Майбутнє це було мого краю! Нема катів, і вільно пісня лине; встає непереможна Україна! Шумлять лани, квітчаються всі луки! (*Світло в заглибині гасне*)

БАБУСЯ: (*Врочисто*) Так, ти вгадав! А ось тобі й шаблюка!

(Івась приймає навколішки шаблюку від Бабусі. В ту ж хвилину чути шум. Влітає ВІДЬМА на мітлі).

ВІДЬМА: Так ось ти тут! Аж тепер я тебе спіймала! Довго гонилася, аж задихалася — тьху!

БІЛКА: (*Ховається за Івася*) Ой, Івасеньку, рятуй! Вона мене знову зачарує!

БАБУСЯ: (*Спокійно*) Ану спробуй, Івасю, чи добре ще твоя шаблюка служить?

ІВАСЬ: (*Махнув у повітрі шаблюкою*)

ВІДЬМА: (*Починає витися, вкінці паде на землю*) Ойойой, вже все пропало! Вже не побачу ні Москви... ні Кремля-а-а-аа! ау-у-у-у! Уауууууа! Минулися мої чари! (*Виповзає за сцену*)

БАБУСЯ: (*Переможно*) Ще не ступилася предківська шаблюка!

ІВАСЬ: Велике вам спасибіг, Бабусю! Та час нам поспішати, а то десь святий Микола добре турбується!

(Беруться з БІЛКОЮ за руки, кланяються, відходять. БАБУСЯ благословить їх здалека).

З а в і с а

VI. ВІДСЛОНА

Той самий ліс, печера та сани, що у другій та третій відслоні. Святий МИКОЛАЙ, ЯНГОЛИ та ЧОРТИК стоять біля печери та дожидають Івася. ЧОРТИК похнюплений, має шию зав'язану червоним шалем.

СВ. МИКОЛАЙ: Так ось ми вже об'їхали всю землю та обдарували всіх чемних дітей...

ЧОРТИК: А-а-пчихх! (ЯНГОЛ грозить йому пальцем)

СВ. МИКОЛАЙ: Ви бачили добре, як раділи діти нашими гостинцями...

ЧОРТИК: Апчии-и-и-х! (ЯНГОЛ знову грозить)

СВ. МИКОЛАЙ: Тільки українським дітям, чи то в Україні, чи розкиданим по цілому світі, ми ще не принесли нічого. Бо їх жде Найбільший Дарунок, дорожчий за всі інші...

ЧОРТИК: А-а-апчиххх!

СВ. МИКОЛАЙ: (Нарешті звернув на нього увагу) А тобі що такого сталося, Куцохвостий?

ЧОРТИК: Я...аапчих! Я дуже простудився, коли роздавав дітям різги... Їх так багато було цього року!

1. ЯНГОЛ: (До Чортика) А ти б радше признався, що в одній хаті хотів поласувати у ледівничці, та там тебе і примкнули! Того й простудився!

ЧОРТИК: А-а-апчихх! Отче, це неправда!

2. ЯНГОЛ: Правда, так само, як і те, що ти крадьком розтяв мені мішок із яблучками. Всі до одного яблука висипалися людям на голови, коли ми їхали Чумацьким Шляхом!

ЧОРТИК: (Дуже невинно і плачливо) Отче, чого він говорить таке погане на мене?

3. ЯНГОЛ: Ще б погане! А хто це мені понапихав коміксів поміж книжечки для дітей?

ЧОРТИК: (Хоче щось сказати, але пчихає весь час та тільки безрадно розмахує руками).

МАЛИЙ ЯНГОЛИК: Отче, Янголи-друзі! Іде Івасик-Янгол з Білкою, а в руках у нього щось сіє — мов сонце!

ЯНГОЛИ: (Врадувані) Справді!?

(Входить ІВАСЬ із шаблею, за ним скаче БІЛКА).

ІВАСЬ: Поклін Тобі, Отче преподобний!

СВ. МИКОЛАЙ: Знайшов ти Найбільший Дарунок?

ІВАСЬ: Ще не знайшов — (ЯНГОЛИ жажнулися) Та зараз буде він тут! (ЯНГОЛИ повеселішали).

(ІВАСЬ махнув шаблею понад землю. З-під землі появляється золота скринька).

ЯНГОЛИ: (Відіхнули) Слава Богу, є!

ІВАСЬ: (Подає скриньку Св. МИКОЛАЄВІ) Ось вона, Отче!

С В. М И К О Л А Й: *(Бере скриньку ставить її біля себе на пеньку. Святочно):* Івасю, ти пройшов свою янгольську пробу: ти вмер у боротьбі за волю своєї Батьківщини. І навіть смерть не могла тебе зупинити в виконанні твого обов'язку: ти таки передав дорученого тобі листа. За вказівками, що були у цьому листі, повстанці розбили великий відділ большевиків та визволили багато в'язнів...

І В А С Ї: Хвала Всевишньому!

С В. М И К О Л А Й: А тепер ти ще й віднайшов золоту скриньку із Найбільшим Даром для українських дітей. Янголи, дайте ж Івасеві три пари крил! Хай літає понад своєю землею та помагає своїм братам у боротьбі за Правду!

Я Н Г О Л И: *(Прив'язують Івасеві три пари крил)* А тепер відчинимо і нашу скриньку... *(Хоче її взяти, та в цій хвилині ЧОРТИК, що весь час крутився поміж янголами, вхопив скриньку та хоче з нею тікати)* — Ого, ти вже знов робиш свою роботу, нечистий?

Я Н Г О Л И: Ловіть його, не дайте! *(Швидко ловлять ЧОРТИКА, відбирають скриньку та виштовхують його за сцену)*

С В. М И К О Л А Й: Нічого він вже тепер нам не вдіє! *(Виймає золотий ключ та відчиняє ним скриньку. З неї розливається ясне світло):*

Ключем чарівну скриньку відчиняю,
А в ній є скарб: ЛЮБОВ ДО СВОГО КРАЮ!
Найбільше даром цим будуть радіти
Чи в Україні, чи в чужині діти.

Бо дар цей дасть їм превелику силу:
Щоби росли, щоб про Вкраїну вчились,
А виростуть — щоб йшли у бій завзятий
Батьківщину з неволі визволяти.

(Неначе набирає чогось зі скриньки та кладе в руки Янголам)

Несіть його по світі, Янголята,
Усюди, де лиш українська хата,
Бо чемні, добрі українські діти
Зуміли Дар Великий заслужити;
А дару більшого на світі я не знаю,
Як та любов, що до свого Краю!

З а в і с а

